

Karszt- és Barlangkutató TÁJÉKOZTATÓ

1970

3

Kiadja: A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest, VI., Gorkij fasor 46-48.
Felelős szerkesztők: Dr. Dénes György és Székely Kinga
Felelős kiadó: Dr. Hegedűs Gyula

MKM. Rota-o67/70.
FK. Varga Gy.né.

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT KÖRLEVELE

Az elektronikus változatot készítette: Dr. Nyerges Miklós, 2002.
Lapolvasás: Szent Tamás

- 1 -

MEGHÍVÓ A TÁRSULAT RENDEZVÉNYEIRE

A társulati előadóüléseket az ELTE Földrajzi Tanszékének Lóczy termében tartjuk. (Bp. VIII. Kun Béla tér 2. I. em.

1970. április 28. 17 óra 30 perc. Beszámoló az V. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszus Idegenforgalmi Szekciójának üléseiről. A beszámolót tartja: Magyar Gábor

Dr. Bacsák György
1870-1970

Megint szegényebbek lettünk, megint temettünk. Meghalt dr. iur. Bacsák György a föld- és ásványtani tudományok doktora, Társulatunknak, valamint a Magyarhoni Földtani Társulatnak tiszteletbeli tagja.

Pályáját jogászként kezdte, a természettudományban autodidakta volt. Világhírűvé akkor lett, amikor Milankovic szerb klimatológus jégkor-elméletét (mely a Föld pályaelemei változásának törvényeiből magyarázta a jégkorszakok keletkezését) a csillagászati adatok grafikus feldolgozásával bizonyította és kiegészítette. A Milankovic-Bacsák elmélet volt az első egzakt formába öntött jégkor-elmélet, melyet a megszületése óta eltelt sok évtized tudományos fejlődése sem cáfolt meg, csak kibővített.

A Milankovic-Bacsák jégkor kronológiai elmélet a barlangok kialakulásának kronológiai datálását is jelentősen előbbre vitte. Ezért Bacsák Györgynek a Bécsben, 1961-ben megrendezett III. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszuson e témakörben megtartott előadása nagy nemzetközi figyelmet keltett és újabb megbecsülést szerzett nemcsak az idős tudós, de a magyar barlangtudomány számára is.

- 2 -

Világhírű tudósunktól nemcsak a jégkor titkairól tanulhatunk. Életének jó felét távol a városok zajától, csendes Balaton parti villájában töltötte. Mindig korán kelt, későn feküdt és tudta – naponta gyakorolta is – hogy az elmélyült szellemi tevékenységnek elengedhetetlen kiegészítője az intenzív fizikai munka és a megfelelő sport. Tudományos eredményei és 100. életéve bizonyítja, hogy a test edzésére fordított idő: bőségesen kamatozó befektetés.

Dr. Bacsák György emlékét kegyelettel őrizzük. S mi nyerünk vele, ha egyben élete példáját is követjük.

Gádoros Miklós

TÁRSULATUNK FELVÉTELT NYERT A MŰSZAKI ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI
EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉBE

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének Országos Vezetősége 1970. február 26-án megtartott ülésén, az Ügyvezető Elnökség javaslatára a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatot felvette a MTESz tagegyesületei sorába.

TÁRSULATI ÉLET

Társulatunk elnöksége 1970. március 2-án ülést tartott. Dr. Kessler Hubert társelnök üdvözlő szavai után dr. Dénes György főtitkár beszámolt a Társulatnak MTESz-be történt felvételéről. Az elnökség kimondta, hogy az 1969. május 14-i közgyűlés határozata értelmében a Társulatnak MTESz-be történt felvételével egyidejűleg a módosított alapszabály életbe lépett. Az elnökség elhatározta, hogy a Társulat ünnepi közgyűlését május hónapban hívja össze. – Dr. Dénes György jelentést tett az elnökségnek a társulati taglétszám alakulásáról és a

Szerkesztő Bizottság üléséről. – Tájékoztatta a főtitkár az elnökséget a Magyar Természetbarát Szövetség főtitkárával folytatott tárgyalásáról is. – Dr. Kessler Hubert ismertette az elnökség előtt, hogy a Vár-barlang üzemelésének szabályozása érdekében dr. Szatmáry Sándorral, a Számvizsgáló Bizottság elnökével új üzemelési rendet dolgoztak ki, amit a Vár-barlang Bizottság is elfogadott.

Társulatunk Szerkesztő Bizottsága 1970. február 21-én ülést tartott.

Maucha László beszámolt a Bizottság megjelent tagjainak, hogy az Évkönyv VI. kötetének szerkesztési munkái befejeződtek és a kb. 10 ív terjedelmű

- 3 -

anyag még a hónap folyamán nyomdába kerül. A nyomda ígérete szerint az Évkönyv ez év harmadik negyedében készül el. – Megkezdődtek a VII. Évkönyv szerkesztési munkálatai, melyek – a terv szerint – 1970 decemberében fejeződnek be. – A Bizottság a VII. Évkönyv szerkesztésével párhuzamosan megkezdte a VIII. Évkönyv anyagának összeállítását is.

Útmutató barlangi mohák gyűjtéséhez

A barlangkutatók minden botanikai ismeret nélkül is nagy szolgálatot tehetnek a barlangbiológiának, ha a barlangnyílásokból és a lámpák közeléből növény mintákat gyűjtenek, főleg a mohákból. Különösen fontos ott gyűjteni, ahová csak sziklamászásban gyakorlott barlangkutatók tudnak eljutni, pl. zombolyokból.

A késsel lekapart mohákat papírba (újságpapír, ócska levélboríték, stb.) tesszük. Semmi preparálást a mohák nem igényelnek, illetve erről akár hetek-hónapok múlva a mohakutató gondoskodik. Ha az anyag túl nedves, papírral együtt lazítsuk meg, hogy megszáradjon. Egy hétnél tovább ne maradjon vizes állapotban.

Fontos: a gyűjtés helyének pontos megjelölése és annak biztosítása, hogy az anyag ne cserélődjön el. Termőhelyenként írjuk azonnal rá, pl. x zomboly, y barlang, stb. Kívánatos annak feltüntetése, hogy a bejáratától milyen távolságra volt a moha, ill. a zombolyban milyen mélyen.

Nagyon becses, ha a legfelső helyről, ahol mohát találtunk, mintát hozunk, megjelölve, hogy kb. hány méternyire vagy lépésnyire volt a bejáratától. Általában szin, külalak szerint több mintát vegyünk, hogy nagyobb legyen a valószínűsége annak, hogy a mintavétel helyen előforduló különféle mohafajták mindegyike szerepeljen a begyűjtött anyagban.

Lámpafénynél a távolság már nem lényeges, de kívánatos minden elérhető pontról, ahol mohák (zöld foltok, „grünspán”) mutatkoznak, mintát venni. Ha a mohát spóratartó tokjaival találjuk, azzal együtt kell begyűjteni. Lámpafény mellől minden igénytelen kis zöld lepedék érdekes lehet. A mohakutatót apróbb kőfűlkék mohái is érdeklik, legnehezebben jut azonban a nyaktörő, fejtett helyeken levő, nehezen megközelíthető barlangok moháihoz. Ilyen helyeken ne feledkezzünk meg a mohakutatókról! A mintákat vagy a Társulat Titkárságához juttassuk el vagy az alábbi címre:

Dr. Boros Ádám professzor

- 4 -

AMERIKAI TANULMÁNYÚTON

Részletek dr. Balázs Dénes II. sz. beszámolójából.

Előző beszámolómban vázlatosan ismertettem amerikai tanulmányutam első szakaszát: Alaszka földjén tett közel két hónapos utazásom eredményeit. Az alábbiakban Kanadában, majd az USA kontinens államaiban és Puerto Ricóban folytatott tanulmányaimról, illetve utazásaimról közlök rövid tájékoztatást.

A szinte korlátlanul rendelkezésemre álló utazási lehetőséget (két hónapos Greyhound autóbuszbérlet kihasználva két észak-déli és három nyugat-keleti transzkontinentális utat bonyolítottam le. Az első É-D-i útvonal a csendes-óceáni partvidéken és az É-Amerikai Kordillák vonulatai között vezetett Alaszkától Kalifornia déli részéig. A másik az atlanti partok mentén a Szt. Lőrinc-folyó torkolatvidékétől az Appalach-hegységen át a dél-floridai Key Westig tartott. A kontinenst Ny-K irányban először Kanadában szeltem át, nagyjából az 50. szélességi fok mentén, majd Washingtonból kiindulva egy déli útvonalon a 30-35. sz.f. között, s végül ismét Ny felől utazva nyertem teljes keresztmetszetet az É-Amerikai-kontinens szerkezeti felépítéséről, éghajlati viszonyairól, gazdasági övezeteiről, stb.

Az Egyesült Államok területén kiterjedt karsztmorfológiai és barlangtani tanulmányokat sikerült lebonyolítanom. Az első karszterületeket Virginiában, de főleg Ny-Virginiában tanulmányozhattam. Itt megismerkedtem az amerikai barlangkutatók karsztvízjelzési munkamódszereivel és térképezési munkálataival. A sok ezer mérési adatot számítógépekkel dolgozzák fel, ez egyszerűsíti a munkát, annál inkább időt rabló feladat viszont a farmerekkel való egyezkedés. A barlangok ugyanis a farmerek tulajdonát képezik, csak néhány nagy objektum tartozik a National Park Service-hez.

A következő nagyobb állomás Kentucky állam karsztvidéke volt, itt sikerült bejárnom a világ két leghosszabb barlangjának, a Mammoth- és a Flint Ridge- barlangoknak hosszú szakaszait. Továbbmenve a mexikói határ közelében levő karszterületet és annak barlangjait kerestem fel. Emlékezetes és nagyon érdekes volt New-Mexico államban a Carlsbad-Caverns és környékének bejárása.

Külön ki kell emelnem a Lava Beds National Monument-ben tett látogatásomat. Itt kb. 300 nagyobb lávabarlang ismeretes, kb. 40-50 km összhosszúságban.

- 5 -

A karszttanulmányok mellett igyekeztem megismerkedni a kontinens számos jellegzetes természetföldrajzi tájegységével. Így felkerestem a part menti szigeteket, a hegyközi medencéket, illetve sivatagokat és legalább egy-egy napot töltöttem a kontinens nagyvárosaiban. Megtekintettem egy tucat egyetemet, azok intézeteit, megismerkedtem az amerikai alsó és felső oktatási rendszerrel, a National Geographic Society és a National Speleological Society munkájával.

A 30 napos kanadai és a 40 napos Egyesült Államok-beli „non-stop” utazás után az USA vízumom még lehetővé tette, hogy egy hetet töltsék az USA-val „commonwelth” státuszban levő Puerto Rico-szigetén. Ez számomra azért volt különösen hasznos, mert korábbi tanulmányaim kiegészítéseként megismerkedhettem terepbejárásaim során az itteni trópusi karsztjelenségekkel.

Mintegy 40.000 km-es észak-amerikai szárazföldi utazás, több ezer km-es légi és vízi út után 1969. október 31-én búcsút vettem Puerto Rico szigetétől, s folytattam utamat első dél-amerikai állomásom, a venezuelai Caracas felé.

- 6 -

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat folyó év májusában tartandó jubileumi közgyűlése alkalmából fotópályázatot hirdet.

A pályázat témakörei:

- 1.) A karszt- és barlangkutató 25 éve (kutatómunkák, kutatótáborok, feltárások, kutatóházak, kutatóállomások, azok berendezései, az ott folyó munka, a Társulat életének, eseményeinek megörökítése, stb.)
- 2.) Magyarország karsztjai és karsztjelenségei (karsztos felszínek, felszíni karsztjelenségek, barlangok, barlangi képződmények, barlangok idegenforgalmi létesítményei stb.).

A pályázat feltételei:

- 1.) A felvételek művészi, tudományos és dokumentációs szempontból kerülnek értékelésre.
- 2.) A pályázat jubileumi jellegére való tekintettel bármely – esetleg korábbi pályázatra már beküldött felvétel is – szerepelhet, melyet a Társulat még nem díjazott.
- 3.) A felvételeket papírkép (színes és fekete-fehér és diapozitív kategóriában díjazzuk. Ennek megfelelően két-két 500 Ft-os, 300 Ft-os és 200 Ft-os díjat tűzünk ki.
- 4.) A Vízgazdálkodási Tudományos Kutatóintézet három, egyenként 500 Ft-os különdíjat ajánlott fel a legjobb karszthidrológiai témájú felvételre.
- 5.) A pályázat jeligés. Jeligeként vagy a jelige mellé a pályázó válasszon egy tetszőleges hatjegyű számot. A pályázó neve és címe a jeligés zárt borítékban a pályázat mellé csatolandó.
- 6.) A papírképek minimális mérete 18x24 cm. A kép hátán a jeligét, ill. számot fel kell tüntetni, valamint hogy mit ábrázol a kép.
- 7.) A diapozitívek minimális mérete 24x36 mm. A diapozitív szabványos méretű üregezett keretbe helyezendő és a kereten le nem törölhető módon kell a jeligét, ill. számot, valamint a kép címét feltüntetni.
- 8.) A pályázatok beküldési határideje 1970. május 15.
Beküldendő a Társulat Titkárságához.